

לשבת בעננים

Category: חגים, סוכות

הסוכה שאנו מקימים בכל סתיו מחדש, נועדה להזכיר לנו שישה עננים פלאיים שריחפו סביב עם ישראל במדבר סיני * בחג הזה נתחבר למנהיגותו המאחדת של אהרון הכהן, שידע לגשר על פערים בין אנשים ולהשכיך שלום בין כולם

במערכת הבחירות לנשיאות ארה"ב מתמקדים, בעיקר, בזהותו של המועמד לנשיאות, אבל באותה בחירה בוחרים יחד עמו את סגן הנשיא. פתק אחד, זוג מנהיגים.

גם בהיסטוריה של עם ישראל, בתקופת בית שני, היו זמנים שבהם כיהנו שני מנהיגים. זה מכונה 'תקופת הזוגות'. האחד היה נשיא, ומשנהו אב בית הדין. הזוג האחרון והמפורסם ביותר היו הלל ושמאי, הלל נשיא הסנהדרין ושמאי אב בית הדין.

פעם אחת בהיסטוריה קרה ששלושה מנהיגים כיהנו בעת ובעונה אחת. כאשר עם ישראל יצאו ממצרים, משה רבנו היה המנהיג הבלתי מעורער של העם אבל יחד עמו עמדו מסייעים אהרון ומרים אחיו. כמו שאומר הנביא מיכה: "כי העלתיך מארץ מצרים, ואשלח פניך את משה, אהרון ומרים" (ו, ד).

אותם מנהיגים, שלא כמו המנהיגים שלנו כיום שמדברים הרבה ועושים מעט, דאגו לשלומם הגשמי של עם ישראל. כשבני ישראל נדדו במדבר, הם שרדו בזכות שלושה ניסים עיקריים: המן, הבאר והעננים. במשך 40 שנות נדודיהם במדבר המן ירד בכל יום חול, ובנוסף לכך הבאר התגלגלה עם בני ישראל במסעותיהם וענני הכבוד ליוו את העם והגנו עליו.

אומרים חז"ל: שלושה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה אהרון ומרים. וג' מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן: באר וענן ומן. באר בזכות מרים, עמוד ענן בזכות אהרון, מן בזכות משה" (תענית ט, א).

מניין למדו חז"ל שהבאר בזכות מרים? מפני שכאשר מרים נפטרה, נאמר: "לא היה מיס לעדה, מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים" (חוקת כ, ב רש"י). זה נכון גם לגבי המן, כי כאשר משה נסתלק רחוק מן פסק מלרדת, "ומז' באדר שמת משה שפסק המן" (יהושע ה, יא רש"י). ואילו ענני הכבוד באו בזכות אהרון, כי "שמת אהרון ונסתלקו ענני הכבוד" (חוקת כא, א רש"י).

נשאלת השאלה: כל אחד מבין בשביל מה צריך לחס ומיס, אבל מה בדיוק היה תפקידם של ענני הכבוד?

רש"י בפרשת בהעלותך אומר: "שבעה עננים כתובים במסעיהם ארבע מארבע רוחות ואחד

למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים" (בהעלותך י, לד).

מדייק הרבי בשיחה, שרש"י מלמד אותנו שהיה ענן אחד שתפקידו ליישר את הדרך לעם ישראל במדבר ולשמור עליהם בחום ובקור, כי במדבר חם מאוד ביום וקר מאוד בלילה.

אבל כל ששת העננים האחרים, אומר הרבי, כשם כן היו [?] "ענני הכבוד", ונועדו אך ורק לכבד את עם ישראל [?] "לכבודם של ישראל" (שבת פרשת דברים תשל"ט, שיחות קודש חלק ג' עמ' 446 ואילך).

סוכה לדרך

אנו חוגגים כעת את חג הסוכות, שהוא אחד משלושת הרגלים [?] פסח, שבועות וסוכות. ויש לומר, שכל אחד מהרגלים מסמל אחד משלושת הרועים.

מהו החג שמסמל את משה רבנו? הרבה יאמרו: פסח! אבל כשמתבוננים לעומק, זה דווקא שבועות. מפני שאז ניתנה התורה, הקרויה על שמו של משה [?] "תורת משה", כמו שאנו קוראים בפרשת השבוע, 'וזאת הברכה', את הפסוק שכל ילד בגן הילדים מכיר: "תורה ציווה לנו משה" (ברכה לג, ד). "זכרו תורת משה עבדי", אומר הנביא מלאכי (ג, כב). לעומת זאת, בהגדה של פסח [?] משה רבינו כלל לא מוזכר.

חג הפסח מתקשר במיוחד עם מרים, ראשית [?] בזכות זה שמרים עמדה לשמור על משה ביאור זכינו לגואל שיוציא אותנו ממצרים. כי באמת, באותו רגע שהניחו את משה ביאור התבטלה גזירת "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (שמות רבה א, כב). זו הפעם הראשונה שמרים מוזכרת בתורה.

הפעם השנייה הייתה מיד לאחר קריעת ים סוף, לאחר שמשה הוביל את הגברים בשירת הים הייתה זו מרים הנביאה שלקחה את התוף בידה "ותצאנה כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות". וכמו שרש"י אומר על הפסוק, "ותען להם מרים [?] משה אמר שירה לאנשים ומרים אמרה שירה לנשים" (בשלח טו, כא). מתי התרחשה קריעת ים סוף? בשביעי של פסח, ואכן [?] בשביעי של פסח קוראים בתורה על מרים.

וכאן אנו מגיעים לסוכות. מדוע אנו יושבים בסוכה? אומרת לנו התורה: "למען יידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים". בפשטות, אומר הרבי, אנו זוכרים שהקב"ה הושיב את עם ישראל במדבר בתוך סוכות גשמיות. אבל קשה לומר בפשוטו של מקרא, ש-ש-מאות אלף גברים פלוס נשים וטף סחבו סוכות בכל המסעות שלהם, שנמשכו 40 שנה!

חג של שלום

לכן אומר רש"י, "כי בסוכות הושבתי ענני הכבוד" (אמור כג, מג). דהיינו, אנו חוגגים בסוכות את הנס של "ענני הכבוד" שבאו בזכות אהרן. אומר הרבי בשיחה לעיל דבר מעניין מאוד: בגלל שהיו שש ענני כבוד ע"פ "ארבע מארבע רוחות ואחד למעלה ואחד למטה", לכן גם מלכתחילה הסוכה צריכה להיות בעלת ארבע דפנות עם רצפה מתחתיה וסכך מעליה. יחד הם מזכירים לנו על ששת ענני הכבוד שליוו את עם ישראל במדבר שהיו בזכות אהרן.

יש לומר, שמאותה סיבה הסוכה נקראת "סוכת שלומך", הסוכה מסמלת שלום, וכמו שהגמרא אומרת: "כל האזרח בישראל יישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראויים לישוב בסוכה אחת" (סוכה כז, ב). זה כל עניינו של אהרן.

גם מצוות ארבעת המינים מסמלת את רעיון האחדות של עם ישראל. ארבעה סוגים בעם ישראל ע"פ בעלי תורה ומעשים טובים, כמו אתרוג שטעון טעם וריח, עד 'ערבה' ע"פ אנשים ללא טעם וללא ריח. כולם צריכים להתאחד יחד, ורק אז אפשר לקיים את מצוות לולב.

חג הסוכות נותן לנו את הכוח לחיות בשלום זה עם זה, ללמוד מאהרון הכהן "אוהב שלום ורודף שלום", ואז נזכה לשבת בתוך ענני הכבוד. ואותם עננים שהסוכה מסמלת ילוו אותנו כל השנה כולה.